

Nr 119.

Av herr **Björklund**, om anslag för uppförande av intendenturverkstadslokaler vid skånska trängkåren i Hässleholm.

Vid kungl. skånska trängkåren i Hässleholm äro samtliga intendenturverkstäder inrymda i en mindre träbyggnad utanför kasernområdet. Lokalerna äro enligt samstämmiga vittnesbörd synnerligen mörka, trånga och ohygieniska. Redan 1931 gav riksdagens militieombudsman, efter en den 10 juni samma år företagen inspektion, uttryck åt denna uppfattning. Kårchefen, överstelöjtnant O. J. Nordlindh, ingav den 30 november 1936 en skrivelse med bilagor till kungl. arméförvaltningens fortifikations- och intendentsdepartement vari närmare redogöres för de olidliga förhållandena och påyrkas att snara åtgärder vidtagas för att en förbättring skall kunna åstadkommas eventuellt genom förhyrande av lämpliga lokaler för skräderiverkstaden intill dess att byggnadsfrågan vinner sin lösning. Av de till kårchefens skrivelse fogade bilagorna framgår, att de nuvarande lokalerna utdömts av såväl yrkesinspektionen som av regementsläkaren W. Wifelt. Med hänsyn till vådorna för såväl egendom — på grund av eldfara o. dyl. — som liv och hälsa för dem som tvingas vistas i dessa lokaler, synes det vara av ett utomordentligt intresse att snara åtgärder vidtagas för uppförande av nya intendenturverkstadslokaler vid kåren.

Med hänvisning till ovanstående hemställes,

att riksdagen må besluta ställa nödiga medel till kungl. arméförvaltningens förfogande för uppförande av intendenturverkstadslokaler vid kungl. skånska trängkåren i Hässleholm.

Stockholm den 18 januari 1937.

L. A. Björklund.

Till kungl. arméförvaltningens fortifikations- och intendentsdepartement.

I skrivelse den 29 april 1936, dnr 359, avd. 111 insändes jämlikt kasernvårdskungörelsen den 30 december 1922, § 4, förslag till nybyggnads- och förändringsarbeten för budgetåret 1936—1937, vilket bland från föregående år kvarstående äskanden bl. a. upptagit skräddarverkstadens utökande till fullständiga intendenturverkstäder m. m. genom förslag till nybyggnad.

Såsom motivering för detta nybyggnadsförslag anfördes:

»Byggnad Litt. C upptages av skomakar- och skräddarverkstäder. Huset byggt innan kåren överflyttades till Hässleholm år 1907, befinner sig i ett mindre gott skick bl. a. beträffande taket, som behöver omläggas. De i det samma inrymda intendenturverkstäderna äro trånga, mörka och synnerligen omoderna. Detta gäller särskilt skräddarverkstaden, som endast mäter omkring 25 kvm, och varest 3 å 4 man i regel arbeta. Endast med största svårighet kan plats beredas för den mängd av skrymmande klädespersedlar, som måste mottagas för reparation. För inmontering av ifrågasatt s. k. avlappningsmaskin saknas varje utrymmesmöjlighet. Vidare måste det elektriska belysningsnätet omläggas för att kunna utvinna tillräcklig effekt för ovanstående maskindrift.

Riksdagens militieombudsman har även i erinringarna från sin den 10 juni 1931 företagna inspektion av kåren givit uttryck åt denna uppfattning.

Med anledning av ovannämnda föreslås uppförande av nybyggnad för dessa verkstäder i stället för tidigare föreslagen tillbyggnad av Litt. C, vilket med hänsyn till husets befintliga dåliga skick, läge m. m. torde vara olämpligt».

Förutom kostnadsberäkning, som slutade på 63 489 kronor, bifogades jämväl en ritning till detta förslag.

Sedan yrkesinspektören i femte distriktet den 12 innevarande november månad verkställt inspektion av kårens olika arbetslokaler har samme inspektör med stöd av bestämmelserna i lag om arbetarskydd i rapport dagtecknad den 19 i samma månad beträffande intendenturverkstäderna bl. a. anfört:

»Yrkesinspektören ser sig nödsakad framhålla nödvändigheten att upptaga frågan om inredande av mera ändamålsenliga arbetslokaler och detta helst genom nybyggnad, där samtliga behov kunde på en gång tillfredsställas. I avvaktan härpå och eftersom förhållandena äro sådana att ändring omedelbart påkallas, föreslås att tillfälligtvis förflytta skrädleri- och sömnadsavdelningarna från sin nuvarande belägenhet till bättre lokaler t. ex. förhyrda sådana. Skomakeriet skulle möjligen under detta provisorium kunna disponera alla lokalerna i huset, där nu skräddare, sömmerskor och skomakare äro inrymda».

Kårens regementsläkare, W. Wifelt, har i den 28 innevarande november månad dagtecknad skrivelse likaledes framhållit, att kårens skrädleri- och skomakeriverkstäder ej på långt när fylla nutida krav på en rymlig och hälsosam arbetsplats.

Genom denna yrkesinspektionens rapport anser jag, att frågan om nya verkstadslokaler kommit i ett sådant läge, att den icke längre tål uppskov. Med hänsyn till genomförandet av 1936 års härordning måste verksamheten vid dessa verkstäder *snarast* kunna utökas, vilket är omöjligt i nuvarande lokaler. En skyndsamt förändring är även nödvändig med hänsyn till arbetarpersonalens hälsa.

En blivande nybyggnad, som måste underställas 1937 års riksdag, kan först påbörjas efter den 1 juli 1937 och torde knappast vara färdig att tagas i anspråk förrän den 1 januari 1938. Jag anser, att ett kvarblivande med intendenturverkstäderna i nuvarande lokaler icke är möjligt, dels emedan de lokala utrymmena äro otillräckliga, dels ock på grund av att arbetslokalerna icke fylla de enklaste krav på hygien.

Någon lämplig lokal vid kåren, som kan göras disponibel för ändamålet, finnes icke.

Sedan förutvarande fanjunkaren i trängens reserv *O. F. Lindberg* förklarar sig villig att såsom verkstadslokal till kåren uthyra därför lämplig lägenhet i en honom tillhörig byggnad i omedelbar närhet av kårens kasern-etablissemang, får jag härmed äran anhållan om departementens medgivande att fr. o. m. den 1 januari 1937 få förhyra denna lägenhet för ett pris av 1 200 kronor pr år eller 100 kronor per månad. Då därför erforderliga medel icke stå till mitt förfogande får jag jämväl anhålla, att departementen måtte utanordna en extra anvisning härför.

I händelse av bifall till denna min framställning kommer den sålunda förhyrda lokalen att användas uteslutande till skrädderverkstäder, medan hela den byggnad, i vilken för närvarande samtliga intendenturverkstäder äro inrymda, kommer att disponeras för skomakeriverkstäderna.

Utdrag av yrkesinspektörens rapport den 19 november 1936, avskrift av regementsläkaren *W. Wifelts* skrivelse den 28 november 1936 samt avskrift av förbindelse från förre fanjunkaren *O. F. Lindberg* bifogas.

Hässleholm den 30 november 1936.

O. J. NORDLINDH.

Kårechef.

/Erik Wikland.

Till Chefen för Kungl. Skånska trängkåren, Hässleholm.

Med anledning av inspektionen den 12 dennes i trängkårens olika arbetslokaler lämnas, med stöd av bestämmelserna i lag om arbetarskydd, följande anvisningar.

Skrädderiet.

Här försiggår ett synnerligen dammalstrande arbete. De betydande uppslag av kläder, som måste rymmas här, gör att lokalen är alldeles för liten och trång för sitt ändamål. Det dammalstrande arbetet tillsammans med de många dammgömmorna i det dåliga trägolvet och oset från pressningen åstadkommer en mycket dålig och ohälsosam atmosfär i rummet. Då därtill nödig ventilation och utlopp för ångorna vid pressningen saknas, påtalas dessa brister. Uppvärmning med järnspis är också olämpligt. Dammet brännes på de heta ytorna och bidrager därigenom till att förorena luften. Matrum saknas. Tvättanordning finns icke. Användbart dricksvatten saknas.

Linnelagningsverkstaden.

Även här är för trångt för det arbete, som där skall utföras. Lokalen kan svårigen hållas dammfri, vartill den heta järnspisen även bidrager.

Matrum, klädrum m. fl. personalutrymmen saknas.

Skomakeriet.

I denna lokal finnas transmissioner, som ligga illa till. Dessutom saknas utsugningsanordning vid ena puts-skivan på putsmaskinen. Golvet är på sina ställen uppslitet och otätt. Ändring i dessa punkter påyrkas.

Här nämnda tre verkstadslokaler äro inrymda i samma hus, vilket ligger i en låg terräng, varför fukt och röta numera angripit bl. a. golven. Lokalerna äro därjämte trånga och i övrigt olämpliga för det arbete, som där skall bedrivas. Att ändra och förbättra dem synes icke möjligt. Yrkesinspektören ser sig nödsakad framhålla nödvändigheten att upptaga frågan om inredande av mera ändamålsenliga arbetslokaler och detta helst genom nybyggnad, där samtliga behov kunna på en gång tillfredsställas. I avvaktan härpå och eftersom förhållandena äro sådana att ändring omedelbart påkallas, föreslås att tillfälligtvis förflytta skrädderi- och sömnadsavdelningarna från sin nuvarande belägenhet till bättre lokaler t. ex. förhyrda sådana. Skomakeriet skulle möjligen under detta provisorium kunna disponera alla lokalerna i huset, där nu skraddare, sömmerskor och skomakare äro inrymda.

Malmö den 19 november 1936.

Yrkesinspektionen i femte distriktet

RUDOLF BENNING.

Yrkesinspektör.

Till Chefen för Kungl. Skånska trångkåren.

Kårens skrädderi- och skomakeriverkstäder fylla ej på långt när nutida krav på en rymlig och hälsosam arbetsplats, och äro de framställda anmärkningarna från de olika arbetande väl berättigade.

Byggnaden, som inrymmer verkstäderna, ligger i marknivån, och är jordytan utanför östra delen av huset mot öster och söder på 2—3 meters avstånd från byggnaden och överskjutande husets grundnivå med 1—1.5 meter; även växa höga träd och buskage åt dessa håll, vilket gör, att byggnaden är mörkt och fuktigt belägen.

I verkstäderna är höjden till taket endast 2,30 meter; skrädderiet disponerar tvenne rum, det ena 49,6 kbm och det andra 32,8 kbm med i vanliga fall 3 arbetande i vardera, men av det tillgängliga utrymmet är närmare $\frac{1}{3}$ disponerat av klädespersedlar. Utrymmet i skomakeriet är 56,8 kbm.

Uppvärmningen sker genom järnkaminer framför kakelugnarna, placerade vid innerväggar, vilket åstadkommer under den kalla årstiden en ständigt, kall luftströmning från fönstren; golvdraget är även besvärande. Om morgnarna vid uppeldningen dröjer det i allmänhet 1 tim., innan lokalerna äro uppvärmda, och vid köldgrader på — 10—15° har det inträffat att temp. från lördags e. m. till måndagsmorgonen sjunkit till under 0-punkten.

För att snarast få avhjälpt olägenheterna för de arbetande, får jag, tills nybyggnadsfrågan blivit slutgiltigt löst, som provisorium föreslå, att skrädderiverkstäderna flyttas till ur hygienisk synpunkt lämpliga och rymliga lokaler och att skomakeriet får disponera hela byggnaden. — För att åstad-

komma bättre och jämnare uppvärmning får jag även föreslå, att ett varmvattenselement, uppvärmt genom fotogen eller elektriskt vilka kunna riskfritt vara i gång nattetid, anskaffas för skomakeriverkstadens.

Hässleholm den 28 november 1936.

W. WIFELT.

Regementsläkare.

Förbindelse.

Härmed förbinder jag mig, att till Kungl. Skånska trängkåren fr. o. m. den 1 januari 1937 uthyra en bostadslägenhet belägen i övre våningen i den mig tillhöriga villan invid T 4:s kaserner. Lägenheten må disponeras av kårens intendenturverkstäder mot en hyresersättning av 1 200 kronor per år eller 100 kronor per månad och med en uppsägningstid av ömsesidig natur av en månad.

Hässleholm den 30 november 1936.

O. LINDBERG.

f. d. Fanjunkare i trängens reserv.

F. d. Fanjunkaren O. F. Lindbergs egenhändiga namnteckning bevittna:

N. G. JANCKE.

Fanjunkare.

S. TH. OLSSON.

Fanjunkare.

